

25 Początki Polski

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

V. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Uczeń:

- 1) przedstawia genezę państwa pierwszych Piastów oraz umiejscawia je w czasie i przestrzeni;
- 2) wyjaśnia okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa chrystianizacji Polski.

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- nazwy plemion zamieszkujących ziemie polskie w IX w.,
- ramy chronologiczne panowania dynastii Piastów w Polsce,
- legendy dotyczące początków państwa polskiego,
- daty: ok. 960, 966, 972,
- postacie: Mieszka I, Dobrawa, Hodona,
- grupy społeczne zamieszkujące państwo Mieszka I.

ROZUMIE

- pojęcia: Słowianie, plemię, Piastowie, Polanie, monarchia patrymonialna, drużyna,
- dlaczego o Polsce w X w. mówi się państwo Mieszka I,
- znaczenie przyjęcia chrztu przez Mieszka dla państwa polskiego.

POTRAFI

- przedstawić organizację państwa Mieszka I,
- wyjaśnić, w jakich okolicznościach władzę na ziemiach polskich przejęli Piastowie,
- zlokalizować na mapie obszar państwa Polan oraz terytorium państwa Mieszka I na początku i pod koniec jego panowania,
- wymienić najważniejsze przyczyny chrztu Polski,
- przedstawić okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka,
- wyjaśnić, jakie zmiany w państwie i w społeczeństwie spowodował chrzest Mieszka,
- wymienić tereny podbite przez Mieszka I,
- przedstawić polityczne i militarne dokonania władcy po przyjęciu chrztu,
- wskazać na mapie Cedynię.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna.

I. Wprowadzenie

Podajemy temat i cele lekcji.

Inicjujemy rozmowę nauczającą, w czasie której powtarzamy najważniejsze informacje o początkach państwa polskiego poznane przez uczniów w klasie czwartej. Uczniowie przypominają legendy związane z tym zagadnieniem oraz wskazują wydarzenie uznawane za początek państwa polskiego.

II. Rozwinięcie

Wieszamy na tablicy mapę ścienną Polski pierwszych Piastów i prosimy wybranego ucznia o przypomnienie nazwy grodu związanego z legendą o początkach państwa.

Lokalizujemy na mapie Gniezno i wyjaśniamy, że leży ono na obszarze Wielkopolski, którą w przeszłości zamieszkiwało plemię Polan. Wprowadzamy pojęcie *plemię*. Prosimy uczniów, aby zapoznali się z mapą w podręczniku (s. 139) oraz informacjami z podrozdziału *Państwo Polan* (s. 137), a następnie zadajemy pytania:

- Jak wyglądały ziemie polskie w X w.?
- Jak się nazywały główne plemiona zamieszkujące ziemie polskie w X w.?
- Gdzie znajdowały się ich siedziby? (Wybrani uczniowie na mapie wskazują obszary zamieszkiwane przez główne plemiona).

Prosimy uczniów, aby wyobrazili sobie, że są pracownikami redakcji czasopisma historycznego dla młodzieży popularyzującego historię Polski. I tak jak w każdej redakcji poszczególne działy odpowiadają za kolejne etapy powstawania gazety, tak uczniowie będą w swoich grupach odpowiedzialni za wykonanie konkretnych zadań. Dział informacyjny (4–5 osób) opracuje materiały potrzebne do artykułu, dział ilustracyjny (2–3 osoby) dobierze odpowiednie ilustracje spośród otrzymanych kserokopii (komentarz do lekcji) bądź narysuje własne, a dział składu (1–2 osoby) przygotuje projekt gazety.

Dzielimy klasę na trzy grupy i rozdajemy instrukcje ► . Ponadto grupa I otrzymuje dodatkowe teksty źródłowe ► .

Grupa I

Waszym zadaniem jest opracowanie artykułu, w którym opiszecie państwo polskie w czasach Mieszka I. Zapoznajcie się z informacjami z podrozdziału *Państwo Mieszka I* (s. 138), znajdującym się tam schematem oraz otrzymanymi tekstami źródłowymi.

Grupa II

Waszym zadaniem jest opracowanie artykułu, w którym opiszecie przyczyny, które skłoniły Mieszka I do przyjęcia chrztu, a także okoliczności tego wydarzenia. Zapoznajcie się z informacjami z podrozdziału *Chrzest Polski* (s. 139–140) wraz ze znajdującym się tam tekstem źródłowym.

Grupa III

Waszym zadaniem jest opracowanie artykułu, w którym opiszecie skutki przyjęcia chrztu przez Mieszka I dla samego władcy, jego państwa i mieszkających w nim ludzi. Zapoznajcie się z informacjami z podrödziału *Skutki chrztu Polski* (s. 140).

Po upływie ustalonego czasu przedstawiciele zespołów prezentują efekty pracy swoich redakcji. Oceny każdej grupy dokonujemy wspólnie z pozostałymi dwiema grupami, biorąc pod uwagę kryteria poprawności merytorycznej, odpowiedniego doboru ilustracji i estetyki wykonanej pracy.

W podsumowaniu tej części zajęć uczniowie wykonują ćwiczenia 2 i 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 59).

Nawiązując do tematu gazetki wykonanej przez grupę III, wyjaśniamy, że przyjęcie chrztu przez Mieszka doprowadziło również do zmiany pozycji tego władcy w średniowiecznej Europie. Korzystając z treści podrödziału *Polska po chrzcie* (s. 141), przedstawiamy polityczną i militarną działalność księcia Mieszka po 966 r. Wskazujemy na mapie Cedynię i terytoria zajęte przez Mieszka po przyjęciu chrztu. Wyjaśniamy też, że działania księcia nie byłyby możliwe, a na pewno nie byłyby na dłuższą metę skuteczne, gdyby władca nie zdecydował się na chrzest.

III. Podsumowanie

Rozdajemy karty pracy ► i polecamy uczniom, aby wykonali znajdujące się tam zadania. Następnie prosimy chętne osoby o podanie prawidłowych rozwiązań. Na zakończenie inicjujemy krótką dyskusję (materiał dla nauczyciela) na podstawie polecenia B (s. 141).

Metody kontroli

Polecenie A (s. 141).

Praca domowa

Ćwiczenie 1 (zeszyt ćwiczeń, s. 58).

Materiał dla nauczyciela

Dyskusja

Metoda polegająca na wymianie zdań lub poglądów na dany temat między nauczycielem a uczniami lub między uczniami. Punktem wyjścia dyskusji jest odmiennność stanowisk osób (obozów) biorących w niej udział, natomiast jej celem – znalezienie rozwiązania, które będzie możliwe do zaakceptowania przez wszystkie strony uczestniczące w dyskusji.

Stosowanie tej metody umożliwia porządkowanie, systematyzowanie i utrwalanie zdobytej wiedzy, a także wzbogacanie jej o nowe elementy. Ponadto pozwala ona na doskonalenie umiejętności budowania dłuższej wypowiedzi ustnej, uczy właściwej argumentacji, obrony własnego stanowiska oraz krytycznego myślenia. Z kolei aspekt wychowawczy dyskusji polega na budowaniu odpowiednich relacji między rozmówcami – liczenia się z opinią drugiej osoby, uznawania argumentów strony przeciwnej, jeśli są słuszne, czy lepszego rozumienia innych.

Duże znaczenie dla właściwego przebiegu dyskusji ma prowadząca ją osoba. Do jej zadań należy zaproponowanie zasad, na jakich odbywać się będzie wymiana poglądów, egzekwowanie tych zasad, kierowanie przebiegiem dyskusji, udzielanie głosu uczestnikom, podsumowanie pojawiających się ustaleń oraz sformułowanie ostatecznych wniosków.

Zasady poprawnie prowadzonej dyskusji:

- nieprzerywanie sobie wypowiedzi,
- wzajemne słuchanie się uczestników,
- przestrzeganie określonych ram czasowych wypowiedzi,
- atakowanie problemu, a nie przeciwnika,
- dopuszczanie do głosu innych uczestników.

Komentarz do lekcji

Przygotowujemy dla uczniów materiał ilustracyjny niezbędny do realizacji tematu. Mogą to być rekonstrukcje budowli, ilustracje ukazujące postać Mieszka, chrzest itp.